

TRADICIONALNA IGRA

NARODNA IGRA

- Ples je ritmičko kretanje po određenom obrascu bez muzičke pratnje ili sa njom tokom koga se uspostavljaju estetske, simboličke i komunikativne uloge. Može se podeliti na seoski ili gradski, scenski, zabavni, obredni, zabavni, tradicionalni i savremeni. Tradicionalni ples je dugo bio definisan kao narodna igra. Tokom romantičarskog perioda u XIX veku autori su počeli da beleže seoske narodne igre. Prve studije je napisao Milan Đ. Milićević u delu „ Kneževina Srbije 1876. Narodne igre se igraju retko solo, a ponekad se igraju u parovima, utroje i grupno. Narodne igre se po suštini i nameni (podela Slobodana Zečevića) mogu podeliti na obredne i svetovne.
- Kriterijum za podelu narodnih igara može da bude određen u zavisnosti od toga ko ih igra tako da se mogu podeliti na dečije, muške, ženske i igre starijih.

OBREDNE I SVETOVNE IGRE

- Obredne igre vode poreklo iz nekadašnjih obreda, a svetovne su sve druge igre. Obredi ponekad nestaju, ali se i transformišu, tako da nekadašnje obredne igre vremenom mogu da postanu svetovne. Smatra se da obredne igre potiču iz prethiškanskog perioda. Postoje dve velike grupe obrednih igara: igre koje su u funkciji zajednice od kojih su neke povezane sa određenim datumima (koleda, Lazarice i kraljice) ili onda kada za to postoji potreba (obredi za kišu, lečenje bolesnika) itd. U drugoj grupi su igre koje se izvode u vezi sa značajnim događajima u životu pojedinca. Igralo se povodom rođenja, veoma često na svadbama, ali se igralo i povodom smrti.
- Svetovne igre mogu da budu imitativne i mimičke u zavisnosti od toga da li se uz igru koriste određeni pokreti tela ili mimika lica. Ozbiljne igre izazivaju ozbiljna osećanja (teško oro) dok vesele igre izazivaju vesela osećanja (Trojanac, Moravac i druge srpske igre). Međutim, većina narodnih igara ima funkciju samo da zabavi ili da razdraga igrače.

ORSKA IGRA

- Početkom XX veka nastaje klasifikacija narodne igre i njeno preimenovanje u orsku igru koju je uveo Tihomir Đorđević. To znači da se u fokus pažnje stavljaju igre koje se igraju u krugu. Kolo ili oro je najviše zastupljen oblik narodnih igara. Kola su u gradovima dobijali nazive po esnafima koji su ga izvodili: zanatlijsko, trgovačko, profesorsko, učiteljsko, doktorsko, oficirsko ili po mestu: beogradsko, šapčanka, zaječarka. Na poziv kneza Miloša u Srbiju stižu prvi muzičari i učitelji evopskih igara: valcer, tango, polka itd..
- U drugoj polovini XX veka se nastavlja tendencija započeta između dva rata (Maga Magazinović) o stilizaciji narodnih igara. Osnivanjem mnogobrojnih KUD-ova narodna igra se menja u scensku igru koju odlikuje jak autorski uticaj koreografa. Pored mnogobrojnih Kulturno umetničkih društava koja su nastala posle Drugog svetskog rata osnovan je 1948. i Ansambl narodnih pesama i igara „Kolo”. Sestre Ljubica i Danica Janković su između 1934. i 1952. otkrile način za beleženje 800 igara u osam knjiga pod naslovom *Narodne igre*. Kasnije je zapisano još 1600 igara. Od 60-ih godina nastavlja se sa beleženjem narodnih igara po već ustaljenom načinu sestara Janković. Akcenat je na upitnicima i na terenskom istraživanju. Ministarstvo prosvete republike Srbije je napravilo anketu kojom je rukovodila Olivera Mladenović o narodnoj igri u Srbiji u tom trenutku. Komparativna istraživanja koja su sprovodili Slobodan Zečević i Milica Ilijin.

TRADICIONALNA IGRA

- Kada se danas kaže tradicionalna igra obično se misli na igru u seoskim sredinama. U jednoj grupi su tradicionalne igre kao odraz kulturnog nasleđa, a u drugoj su igre koje su služile za vaspitanje i obrazovanje mlađeg naraštaja. Olivera Vasić je tokom osamdesetih godina uvela labanotaciju u tekstove o narodnoj igri, koja je preimenovana u tradicionalnu igru. Uvedena je podela na pet etno-koreoloških zona (panonska, središno-centralna, dinarska, timočka i južna) i 15 igračkih obrazaca (kolo, srbijanka, šetnja, čačak, vlaina, malo kolo, starinska vlaina, trojanac, rumenka, bugarka, podvoje, vlasinka, veliko kolo, osmica, četvorak). U XXI veku etno koreologija postaje obavezni predmet na katedrama na etno muzikologiju. Menja se i strukturni odnos prema narodnoj igri koja dobija naziv ples.

PLES

- Antropologija plesa se bavi istraživanjem uvezenih vrsta plesova kao što su flamenko, salsa, orijentalni ples, hip-hop u gradskim sredinama. U odnosu na balet koji su posle Oktobarske revolucije doneli u Srbiju predstavnici ruske škole u emigraciji se nalaze koreografije stilizovanih narodnih igara u KUD „Abrašević” u međuratnom periodu. Pored baleta u Narodnom pozorištu otvaraju se Srednja baletska škola koju otvara SNP U Novom Sadu 1848., baletski ansambl ima i beogradsko Pozorište na Terazijama. 2002. godine se osniva Forum za Novi ples koji se bavi istraživanjem u domenu plesa, pozorišta i primenjenog pozorišta. Osamdesetih se pojavljuje koreodrama o kojoj je već bilo reči
- Zahvaljujući delatnosti Časopisa „Orchestra” iz Beograda potekla je inicijativa da se različiti oblici modernog plesa preimenuju u krovni naziv umetnička igra. Ivana Milovanović, gl. i odgovorna urednica časopisa „Orchestra” i predsednica beogradske sekcije CID UNESCO-a svojom delatnošću objedinjava sve vrste organizacija i pojedinaca koji se bave tradicionalnom igrom, baletom, umetničkom igrom kao i standardnim i latino plesovima.

OBRADA NARODNIH IGARA

- Kada se narodna igra postavlja na scenu uvek se postavlja pitanje da li da se prilagodi uslovnostima prostora tj. scene ili kombinovanjem strukturnih elemenata određene koreografije. Prva vrsta se zove scenska obrada, a druga je suštinska obrada. Scenska obrada narodnih igara funkcioniše tako da je više igara povezano igračkim ili muzičkim prelazima. Može se koreografski obraditi jedna igra ili više varijanti jedne igre kada se radi suštinska obrada gde se akcenat stavlja na usložnjavanje ili poklanjanje pažnje detaljima.

STILIZACIJA

- Kada je u pitanju stilizacija sami koraci ne moraju da budu istovetni sa narodnom igrom već samo da podsećaju na nju. Prve korake u tom pravcu je uradila Maga Magazinović, a kasnije Smiljana Mandukuć uvođenjem elemenata ritmike i baleta u narodne igre u KUD „Abrašević” u Beogradu. U cilju očuvanja kulturnog nasleđa postoji tendencija da se posebno kvalifikuje izvorna narodna igra uz rizik da se čuva nešto što je vremenom već imalo svoju izmenu.
- Narodna pesma i igra u sebi imaju posebnu energiju i vezu sa kolektivno nesvesnim tako da se koreografi i kompozitori trude da iskoriste nešto od tog potencijala. Spomenimo veliki svetski uspeh tzv. World muzike i razne vrste muzičkih i plesnih fuzija. Na Festivalu INFANT u Novom Sadu pre desetak godina je nastupilo pozorište iz Bugarske koje je kombinovalo u duhu stilizacije nešto naizgled nespojivo: tradicionalnu igru (ples) i karakteristično usporeno kretanje buto izvođača.
- Internacionalna plesna atrakcija „Riverdance”, a kasnije i mjuzikl „Lord of the Dance” u koreografiji Mijkla Fletlija sa stilizovanim irskim plesom ima svoje poklonike i u Beogradu u delatnosti grupe Una Saga Serbica, koja sličan pristup primenjuje u obradi tradicionalne igre-plesa u Srbiji. Ova grupa ne samo da održava koncerte koji imaju dimenziju scenskih spektakala, već se bave i modernom popularizacijom svog rada u vidu flash moba na Trgu republike 2013.
- Pogledati na Youtube.com:
- Una Saga Serbica – Vranje
- Una Saga Serbica - Flash mob na Trgu Republike u Beogradu